

ומכאן, שמדברי שניכם יוצא שבקטף, שנחלקו בו חכמים על רבי אליעזר והלכה כמותם, אין נוהגים דיני שביעית!

והשתא תיקשי: **ואם איתא** דהא דפסק רבי אלעזר בן פדת דהלכה כרבי אליעזר בארבע בלבד הוא רק בסדר טהרות אבל מחוץ לסדר זה הוא סובר שיש עוד מקומות שהלכה כרבי אליעזר, **לימא** ליה רבי פדת לרבי זירא — **כי אמר אבא** [רבי אלעזר בן פדת] **הלכה כרבי אליעזר** בד' הלכות בלבד, היינו דוקא בסדר טהרות, אבל בשאר פדרי **איכא** עוד מקומות שהלכה כמוהו. ואם כן יתכן שגם בקטף הלכה כמוהו!?

ומתוך זה שרבי פדת לא השיב כן לרבי זירא, מוכח שסובר שאביו, רבי אלעזר בן פדת, אכן הכריע שרק בארבע מקומות בכולי סדרי הלכה כרבי אליעזר.

אלא שאם כן קשיא **ההיא** דמיאון שהכריע שם רבי אלעזר בן פדת שהלכה כרבי אליעזר, והרי זה מקרה נוסף מעבר לארבע?!

יש לומר, דהא דהכריע התם כמותו אינו מן המניין לפי שאין ההכרעה משום כוחו של רבי אליעזר בלבד אלא משום דקאי גם רבי אלעזר בן שמוע [התנא!] **בותיה**.

דתנן: רבי אלעזר בן שמוע אומר — **מלמדים את הקטנה שתמאן בו**.

ופרכינן: **ומי קאי** רבי אלעזר בן שמוע כרבי אליעזר? **והא אצרוכי מצריכינן** להו התם ביבמות לשתי ההלכות של מיאון ולא דמיין מיאון דרבי אליעזר ומיאון דרבי אלעזר בן שמוע להדדי?!

אלא, חוזרת בה הגמרא, ומתרת תירוץ חדש אמאי לא תיקשי על רבי אלעזר בן פדת הא דפסק גם במיאון כרבי אליעזר —

דהתם פסק כמוהו **משום דקאי רבי יהודה בן בבא כוותיה**, ולכן אינו מן מנין הארבע.

וממשיכה הגמרא להקשות על רבי אלעזר בן פדת:

וכי תו ליכא, יותר מארבע?

והתנן: היכן אומר ברכת ההבדלה בתפילה במוצאי שבת?

רבי עקיבא אומר — **אומרה** לברכת ההבדלה **ברכה רביעית** בתפילת "שמונה עשרה", **כברכה בפני עצמה**.

רבי אליעזר אומר — **אומרה בהודאה**, שכולל אותה בתוך ברכת ההודאה.

ואמר על כך **רבי אלעזר בן פדת:** הלכה **כרבי אליעזר**!?

אמר רבי אבא: **ההוא** דהבדלה דפסק כוותיה, הוא משום דאמר זאת רבי אליעזר משום **רבי חנינא בן גמליאל**, ואין זו הכרעה בדברי רבי אליעזר עצמו.

דתניא: **רבי עקיבא אומר** — **אומרה ברכה רביעית, בפני עצמה**.

רבי חנינא בן גמליאל אומר — **אומרה בהודאה**.

ושואלת הגמרא: כיצד יתכן שרבי אליעזר ב-ח

"הבדלה" בברכת "חונן הדעת". ואם יאמר "הביננו" אינו יכול לומר הבדלה.

ומוכח דפליג רבי חנינא בן גמליאל על רבי אליעזר וסובר שברכת ההבדלה נאמרת בתוך "חונן הדעת" ולא בתוך ברכת ההודאה.

ומתרצינן: אמר רב נחמן בר יצחק: איהו, רבי חנינא בן גמליאל, אמר משום אבותיו שהם סוברים שאומרה בחונן הדעת. אך וליה עצמו לא סבירא ליה כאבותיו, אלא כרבי אליעזר.

אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא: וכי את לא תסברא כרבי פדת, דאמר: מאן תנא "קטפא-פירא" — רבי אליעזר הוא! ?

והתנן במסכת ערלה: רבי אליעזר אומר: המעמיד חלב [כדי לעשותו גבינה] בשרף ערלה — אסור באכילה ובהנאה! משום שהשרף נחשב כפרי [כי אם הוא עץ בעלמא אין בו איסור ערלה שנאמר "וערלתם פרי" ולא עצו].

ענה לו רבי זירא לרבי ירמיה: אפילו תימא, תסבור, כרבנן החולקים על רבי אליעזר בערלה וסוברים שאין הקטף נחשב פרי, בכל זאת אפשר להעמיד את המשנה שיש לקטף קדושת שביעית כמותם, ואין צורך להעמידה דוקא אליבא דרבי אליעזר.

כי עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר בשרף של ערלה, אלא בקטפא דגוזא שהשרף נוטף מהאילן, ולפיכך סוברים רבנן שהשרף הוא עץ בעלמא. אבל בקטפא דפירי, בשרף היוצא מפגי-הפירות מודו ליה רבנן לרבי אליעזר שהוא פרי, והמשנה בשביעית איירי בקטף של פגי-הפירות,

יאמר דבר בשם רבי חנינא בן גמליאל: והא רבי אליעזר קשיש מיניה דרבי חנינא טובא?

ומכח קושיה זו חוזרת בה הגמרא, ומתרצת באופן אחר:

אלא, הא דפסק כרבי אליעזר בהבדלה מבלי למנותו במנין ההלכות כמותו, הוא משום דקאי רבי חנינא בן גמליאל בהבדלה בשיטתיה דרבי אליעזר, ואין זו הכרעה כדברי רבי אליעזר בלבד.

אלא שגם תירוץ זה נדחה —

ומי קאי רבי חנינא בן גמליאל בשיטתיה דרבי אליעזר שאומר הבדלה בהודאה?

והתניא: אור [ליל] יוה"כ — מתפלל שבע, ומתודה לאחריו.

שחרית — מתפלל שבע, ומתודה.

מוסף — מתפלל שבע, ומתודה.

מנחה — מתפלל שבע, ומתודה.

בנעילה — מתפלל שבע, ומתודה,

בערבית של מוצאי יום הכיפורים — מתפלל שבע מעין שמונה עשרה [ג] ראשונות וג' אחרונות בשלמות, ואת ברכת "הביננו", הכוללת בקצרה את כל הברכות האמצעיות, הוא אומר בין שלשת הברכות הראשונות ושלשת האחרונות].

רבי חנינא בן גמליאל, משום אבותיו, אומר: בערבית במוצאי יום הכיפורים — מתפלל שמונה עשרה, מפני שצריך לומר

ואתיא ככולי עלמא.

ומביא רבי זירא ראייה לדבריו, שיש לחלק בין קטף האילן לקטף פגי הפירות:

דתנן: אמר רבי יהושע: שמעתי בפירוש, שהמעמיד בשרף העלין האסורין או בשרף העיקרין האסורין — מותר לאוכלו, לפי שהוא כעץ בעלמא. אבל המעמיד בשרף הפגין — אסור, מפני שהוא פרי.

וממשיך ועונה רבי זירא לרבי ירמיה מפני מה הוא לא העמיד את דין קדושת שביעית בקטף כרבי אליעזר.

ואיבעית אימא: כי פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר בקטף של ערלה היינו דוקא באילן העושה פירות, שאצלו לא נחשב הקטף כפרי, אבל באילן שאינו עושה פירות, מודו רבנן לרבי אליעזר דקטפו זה פרי, ובהכי איירי המשנה בשביעית, ואתיא ככולי עלמא.

והראיה לסברא זו, שבעץ שאינו עושה פרי מודים הכל שקטפו זה פרי —

דתנן: רבי שמעון אומר: אין לקטף שביעית, מפני שהרי הוא כעץ בעלמא,

וחכמים אומרים: יש לקטף שביעית, מפני שקטפו זה פרי! מוכח שגם רבנן מודים שקטפו זהו פרי באילן שאינו עושה פרי.

דוחה הגמ' אמר ליה ההוא סבא הכי א"ר יוחנן מאן חכמים ר' אליעזר דאמר קטפו זהו פרי.

ומקשינן, אי ר"א מאי איריא אילן שאינו עושה פרי אפילו אילן העושה פרי קטפו זהו פרי ומתמצין, לדבריהם דרבנן קאמר להו, לדידי היינו ר' אליעזר סובר אפי' אילן העושה פירות נמי קטפו זהו פרי, לדידכו אודו לי מיהת באילן שאינו עושה פירות דקטפו זהו פרי אבל אתם רבנן תודו לי לכל הפחות באילן שאינו עושה פירות שקטפו זהו פרי, ורבנן אמרי ליה לא שניא.

איזו היא בתולה כל שלא ראתה וכו'.

תנו רבנן: אשה, שלא ראתה דם מימיה, שנשאת, וראתה דם בפעם הראשונה מחמת בעילת נישואין — אין דמים אלו נחשבים כדמי נידה.

וכן אם ילדה וראתה דם מחמת לידה — עדיין אני קורא לה "בתולה" ביחס לדין ש"דיה שעתה", שאם תראה בפעם אחרת דם נידות, תחשב הראיה ההיא כראית הדם הראשונה שלה ולא תטמא למפרע. שהרי "בתולה" שאמרו במשנת ארבע-נשים-דיין שעתן — הכונה היא ל"בתולת דמים" שרואה בפעם הראשונה דמי נידות ולא "בתולת יבתולים" שרואה דם מחמת בעילה.

ומקשינן: איני, והאמר רב כהנא: תנא — ג' בתולות הן: א. בתולת אדם ב. בתולת קרקע ג. בתולת שקמה.

בתולת אדם נקראת האשה כל זמן שלא נבעלה. נפקא מינה — לכהן גדול [שחייב לישא בתולה] (108) א"נ לכתובתה מאתיים.

ומתוך, שבהני בדיעבד אם נשא נשוי מה שאין כן בבעולת אדם אם נשא יוציא.

108. ראה תוס' הרא"ש שהקשה, דמשמע בגמרא שאינה נאסרת לכהן גדול אלא בעולת אדם והרי הדין לאוסרה גם במוכת עץ ובוגרת,

ב. רב ששת בריה דרב אידי אמר: כי קתני, מידי דתלי במעשה [שבטול מצב ה"בתולים" תלוי בעשייה], אבל מידי דלא תלי במעשה [כגון, ראיית דם נידה, שבא הדם מאליו, ונמצא שמאליו מתבטל מצבה כ"בתולת דמים"] לא קתני.

ג. רבי חנינא בריה דרב איקא אמר: כי קתני, מידי דלא הדר לברייתו [שאינו חוזר לעולם למצב ה"בתולים"]. אבל מידי דהדר לברייתו — לא קתני [ואילו "בתולת דמים" חוזרת למצבה הקודם, לכשתזקין ותחדל לראות דם].

ד. רבינא אמר: כי קתני — מידי דקפיד עליה זבינא [הקונה אותה]. אבל מידי דלא קפיד עליה זבינא לא קתני [והרי לאדם המקדש אשה לא אכפת אם כבר ראתה דם או לא].

ושואלת הגמרא על התירוץ של רבינא —

וכי לא קפדי אינשי על ראיית הדם?

והתניא: רבי חייה אומר: כשם שהשארור יפה לעיסה כך דמים יפים לאשה?

והתניא בברייתא אחרת משום רבי מאיר: כל אשה שדמיה מרובין — בניה מרובין?

בתולת קרקע נקראת הקרקע כל זמן שלא נעבדה. נפקא מינה — לנחל איתן, לעריפת עגלה ערופה שם.

אי נמי למקח וממכר [שזוהי הגדרת המקח] (109).

בתולת שקמה נקראת השקמה כל זמן שלא נקצצה. נפקא מינה — למקח וממכר [להגדרת המקח].

אי נמי — למקצצה בשביעית [וכפי שיבואר להלן].

כדתנן: אין קוצצין בתולת שקמה בשביעית, מפני שהיא, קציצת הבתולה — עבודה!

ואם איתא דאשה הרואה דם מחמת נישואין או לידה אך עדיין לא ראתה מימיה דם נידות נקראת "בתולת דמים" — ליתני נמי הא, בתור בתולה רביעית!?

ונאמרו בתירוץ קושיה זו ד' תירוצים.

א. אמר רב נחמן בר יצחק: כי קתני, ג' בתולות הן, מידי דלית ליה שם לזוי קתני. אבל מידי דאית ליה שם לזוי לא קתני. ובתולת-דמים הרי היא בתולת-אדם עם שם לזוי של "דמים".

עוד מדקדק הגראי"ל, שברש"י משמע שלא אמר לו על קרקע מסויימת שמוכר לו אותה, ורש"י גיטין [ח א] סובר דלא חל קנין כלל במוכר קרקע שאינה מסויימת אם כן מה הנידון בסוגיין. ואולי כוונת רש"י כמבואר בתשו' רעק"א [קלד] דכשהתנה למכור דבר שלא בא לרשותו מחוייב להעמידו ברשות הלוקח אף שלא חל הקנין. וצ"ע.

109. רש"י מפרש שאם אמר לו קרקע בתולה אני מוכר לך, נותן לו קרקע שלא נעבדה לפי שעושה פירות מרובין ושמונים. ומעיר הגראי"ל שליט"א, דמשמע מרש"י שכל זכותו לטעון מקח טעות הוא רק מחמת שקרקע בתולה עושה פירות טובים יותר, אך בלאו הכי אין יכול לטעון מקח טעות, ראה רשב"א, קידושין [ס ב] וגמרא בבבצה [ז א].

אלא, כך היה תירוצו של רבינא: **כי קתני** — מידי דקפיין עליה זבינא בתור "בתולה" [שאשה שלא נבעלה, או קרקע שלא נחרשה, וכן שקמה שטרם נקצצה הן יותר משובחות]. אבל מידי דלא קפיין עליה זבינא כגון "בתולת-דמים" שעדיף לאיש הקונה אותה שלא תהיה במצב של "בתולה" אלא אדרבה, שתהיה רואה-דם, לא קתני.

תנו רבנן: איזוהי "בתולת קרקע" — כל שמעלה רשושין [סוג מסוים של אבנים. רגבי אדמה קשים] ואין עפרה תיחוח.

נמצא בה חרם — בידוע שנעברה!

צונמא [קרקע סלעית] — הרי זו "בתולת

קרקע".

שנינו במשנה: מעוברת — משיודע עוברת.

ו[ב]כמה חדשים תהיה הכרת העובר?

סומכוס אומר משום רבי מאיר: שלשה חדשים מתחלת הריונה⁽¹¹⁰⁾. ואף על פי שאין ראייה לדבר, יש זכר לדבר — שנאמר בתמר: "ויהי כמשלש חדשים". וגומר.

והוינן בה: וכי פסוק זה הוא רק זכר לדבר? והרי — קרא כתיב להדיא, וראייה גדולה הוא?

ומתרצינן: משום דאיכא אשה דילדה לט'

110. מבואר כאן שלתנא קמא במשנה, מעוברת מסולקת אחר ג' חדשים. האחרונים תמהים אם כן, במה נחלקו רבי יוסי ותנא קמא במשנה, הרי גם לרבי יוסי מסולקת רק אחר ג' חדשים, ונאמרו בזה כמה תירוצים: התויו"ט מתרץ דלתנא קמא סגי בג' חדשים אף על פי שאינן צ' יום שלכל הפחות חודש אחד חסר, ורבי יוסי מצריך צ' יום. עוד מתרץ באופן אחר, דלתנא קמא כל שהוכר העובר אף אם לא מלאו ג' חדשים הרי היא מסולקת ורבי יוסי פליג. הרש"ש מתרץ דלתנא קמא אפילו אם ראתה עד שנודע עוברת, מיד כשהוכר הרי היא מסולקת מה שאין כן לרבי יוסי עד שתפסוק ג' עונות משנודע עוברת. ויש מתרצים שלתנא קמא מיד כשהוכר עוברת מסולקת אף אם ראתה קודם ולרבי יוסי מסולקת אחר ג' עונות מתחילת העיבור ובלבד שלא ראתה.

וראה ברשב"א תורת הבית [בית ז' ג' י"ב] שמפורש כדברי הרש"ש. אך בתוס' להלן [י' ב ד"ה "דהויא"] משמע שאף לרבי יוסי ג' עונות הוי מתחילת העיבור, ראה שם חידוד הלכות,

ועיין עוד בפתחי נדה כאן.

הסדרי טהרה [קצ"ד ז'] נחלק עם עבודת הגרשוני אם הטעם שמצריכים הכרת העובר משום שעד הזמן שהוא אינה מסולקת דמים, או שמסולקת אלא שצריך הכרת העובר שאז נתברר שהיא מעוברת, נפקא מינה היכא ששייך לברר שהיא מעוברת מיד. ראה רעק"א [ז א] שהוכיח כצד א' ממה שפסק השו"ע [קפט] במעוברת שהוכר עוברת חוששת לראיות שתראה אחר כך. משמע שאם ראתה בכ' חדשים לעבורה אין צריך לחוש ליום הראייה שיזדמן אחר חודש הג' והטעם משום שאינה מסולקת עד שעת היכר עוברת, שסיבת סילוק הדמים מחמת שראשה ואיבריה כבדים עליה וזהו בשעת היכר עוברת.

הגרעק"א בשו"ת [קכ"ח ד"ה ולענ"ד] כתב, שאף דעינינו רואות דנשים דידן מיד כשנתעברו מסולקות דמים ונשתנו הטבעים מכל מקום נקטינן כדנא דגמרא שהשיעור משהוכר העובר, ראה באגרות משה יו"ד [ג' נ"ב] שדקדק בב"ח לא כך, ועיין בשבט הלוי שהאריך בזה הרבה.

והוינן בה: מאי [כמו: אמאי קאמרת] שפסוק זה הוא רק "זכר לדבר"? והרי ראייה גדולה מהפסוק היא?!

ומתרצינן: האי קרא — בזכרים הוא דכתיב, ואין להביא ראייה גמורה הימנו. שאינו מדבר בהריון של אשה אלא הוא דימוי בעלמא לזכרים, שכאילו הם סובלים מהריון ויולדים רוח, [וכלשון הכתוב "הריו", דמשמע שמדבר על כלל ישראל].

ושואלת הגמרא על הדין של הברייתא שהריון של רוח נחשב כהריון גמור.

ורמינהו מהא דשנינו:

אשה שאחווה צירי לידה וראתה דם מחמת קושי הלידה, אין דמיה הבאים בהקשותה לילד מטמאים אותה בטומאת זבה [כשראתה אותם באחד עשר ימים הראויים לזיבה], אלא הם נחשבים כדם טהור מזיבה. אשה אשר קשתה בשעת לידה, וראתה דם במשך שנים ימים לפני יום הלידה, וליום

חדשים, ואיכא דילדה לשבעה חדשים. וחידש סומכוס שגם היולדת לז' חדשים נחשב "עוברת ניכר" רק אחרי שלשה חדשים ולא לשליש הריונה, ולחידושו זה של סומכוס אין ראייה מוכחת מתמר⁽¹¹¹⁾.

תנו רבנן: הרי שהיתה בחזקת מעוברת, וראתה דם, ואחר כך הפילה רוח, או כל דבר שאינו של קיימא, אין אומרים שאיגלאי מילתא למפרע שאין עיבורה עיבור וממילא מתברר עתה שכשראתה דם היתה צריכה לטמאות את הטהרות למפרע, אלא אמרינן שכל עוד לא הפילה הרי היא בחזקתה, ודיה שענתה כדין מעוברת ולד-של-קיימא⁽¹¹²⁾.

ואף על גב שאין ראייה לדבר, יש זכר לדבר — שנאמר "הריונו, חלנו, כמו ילדנו רוח".

ומשמע שהריון של רוח נקרא הריון, שהרי מדמה ישעיהו הנביא את סבלו של עם ישראל לאשה הנמצאת בהריון, וסובלת ממנו, ולבסוף מולידה רוח.

111. היא מסולקת. וצ"ע לשיטתו מסוגיית הגמרא סנהדרין [סט א] ראה בערל"ג ובחידושי החת"ס כאן, וברש"ש ביבמות [מב א] ד"ה "ותמתין".

112. ברש"י ד"ה דיה שעתא משמע שהטעם דדיה שעתה משום שחשיב הריון. עיין רעק"א ורש"ש שהקשו מאי שנא מזקינה לקמן [ט ב] ורש"י שם ד"ה הרי, שמבואר, דרבנן לא החמירו טומאת מעת לעת היכא שאיגלאי מילתא שלא היתה מסולקת, ראה רשב"א [ט ב] שהקשה כן. ותירץ, דדוקא בזקינה איכא למימר דמעיקרא לא שכחי בה דמים והשתא הוו דאתבעאי, מה שאין כן כאן איגלאי מילתא דלאו עובר הוה

111. רש"י מפרש שסומכוס חידש שגם היולדת לז' אינה מסולקת לשליש ימיה אלא רק אחר ג' חדשים. דאולינן בתר רוב נשים. ומפרש המהרש"א שמהפסוק ליכא ראייה ליולדת לז', שמא אזלינן לשליש חדשי עיבורה. קא משמע לן סומכוס שגם יולדת לז' עוברת ניכר רק אחר ג' חדשים ובלא זה אינה מסולקת. בחזו"א יו"ד [קא ב] תמה מסוגיית הגמרא סנהדרין [סט א] דמבואר לא כך, ומבאר, שאף שעוברת ניכר לשליש ימיה אחר ב' חדשים ושליש, מכל מקום אין ראשה ואיבריה כבדים עליה כל כך רק אחר ג' חדשים. אך במהרש"א לא נראה כן, מדחייתו לפירוש הרא"ם בפרשת וישב מסוגיין. מבואר שרק מחמת הכרת העובר אחר ג' חדשים הרי

בה להחשיב את הריון הרוח כהריון רגיל⁽¹¹³⁾.

רב פפא אמר: יש לחלק בין הריון רוח ללידתו. שעל אף דרוח לאו ולד הוא, והיולדת אותו בדם קושי נקראת זבה, בכל זאת, לגבי דין מעת לעת של נדה אמרינן דיה שעתה⁽¹¹⁴⁾.

וטעמו של דבר: **מידי הוא טעמה** במעוברת רגילה, שדיה שעתה, **אלא משום דראשה כבד עליה ואבריה כבדים עליה** ומשום כך דמיה מסולקים. ואם כן, **הכא נמי** בהריון רוח הרי **ראשה ואבריה כבדין עליה**, והרי היא מסולקת דמים, ולפיכך, מעיקר הדין דיה שעתה.

בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא: ראתה דם, ואחר כך, מיד לאחר ראייתה, הוכר עוברא — מהו?

השלישי, שראתה בו דם, **הפילה רוח, או כל דבר שאינו של קיימא** [והיו שלשת ימי ראיית הדם ב"א ימי זיבה] — **הרי זו יולדת בזוב!** שחייבת לנהוג כדין זבה, לספור שבעה ימים נקיים ולהביא קרבן, לפי שאין לידתה נחשבת כלידה, ולפיכך אין הדמים נחשבים כדמים טהורים של אשה המקשה לילד.

ואי אמרת שהריון רוח מיקרי הריון גמור, הרי גם לידת רוח לידה **מעלייתא היא**. ואם כן, אמאי היא נהיית זבה, והרי דם הנובע עקב קושי סמוך ללידה — **רחמנא טהריה!**

אמר רב פפי: לעולם אין לידת רוח נחשבת לידה, וכמו כן הריון רוח אינו נחשב להריון. ולא קשה על דין הברייתא אמאי לא מטמאין את הטהרות למפרע אחרי שהוברר שהיה זה הריון רוח. **כי הנח לטומאת מעת לעת**, שאינה אלא טומאה **דרבנן**, ולכן הקילו

שבטעות הוזחקה כמעוברת. לפיכך הוצרך רש"י לפרש הטעם דסוף סוף חשיב הריון.

113. רש"י מפרש דאף שלאו לידה היא, מכל מקום לענין דיה שעתה חשיב ולד כיון שמעת לעת רק מדרבנן, אך הריטב"א מפרש דלא חשיב ולד כלל, ושאיני מעת לעת דרבנן, כיון שהזקונה כטהורה לא החמירו בכהאי גוונא לטמאותה למפרע, אף שנתברר שההוראה היתה בטעות. ומוסיף, דהני מילי אם באה לשאול על טהרותיה עד עכשיו.

114. הריטב"א מפרש שרב פפא לא פליג על תירוץ רב פפי, אלא דניחא ליה לאשמועינן האי טעמא דהוי קושטא דמילתא נפקא מינה,

ובטעות הוזחקה כמעוברת. לפיכך הוצרך רש"י לפרש הטעם דסוף סוף חשיב הריון.

113. רש"י מפרש דאף שלאו לידה היא, מכל מקום לענין דיה שעתה חשיב ולד כיון שמעת לעת רק מדרבנן, אך הריטב"א מפרש דלא חשיב ולד כלל, ושאיני מעת לעת דרבנן, כיון שהזקונה כטהורה לא החמירו בכהאי גוונא לטמאותה למפרע, אף שנתברר שההוראה היתה בטעות. ומוסיף, דהני מילי אם באה לשאול על טהרותיה עד עכשיו.

114. הריטב"א מפרש שרב פפא לא פליג על תירוץ רב פפי, אלא דניחא ליה לאשמועינן האי טעמא דהוי קושטא דמילתא נפקא מינה,